

ПЪЛНА ПЛАНЕТА, ПРАЗНИ ЧИНИИ

---

*Новата геополитика
на недостиг на продоволствие*

Лестър Р. Браун

ИНСТИТУТ ПО ПОЛИТИКАТА ЗА ЗЕМЯТА

Издателство • КНИЖЕН ТИГЪР •
СОФИЯ

Lester R. Brown
FULL PLANET, EMPTY PLATES
The New Geopolitics of Food Scarcity
W. W. Norton, New York
Copyright © 2012 by Earth Policy Institute
All rights reserved

© Превод от английски – *Книжен тигър*

Лестър Браун
ПЪЛНА ПЛАНЕТА, ПРАЗНИ ЧИНИИ
Новата геополитика на недостиг на продоволствие
Първо издание
Редактор *Кирил Иванов*
Снимка на корицата *KFEM/Photocusine/Alami*
Дизайн *Чин Йе Лай*
Технически редактор *Асен Стайков*
Коректор *Пена Киара*
Печатни коли 9,25. Формат 32/60/84

Издавателство *Книжен тигър*, 1715 София, ПК 15
www.papertiger-bg.com
info@papertiger-bg.com

ISBN 978-954-429-

Съдържание

Предговор	5
1. Продоволствието — слабото звено	9
2. Екология на прираста на населението	21
3. Придвижване нагоре по хранителната верига	30
4. Продоволствие или гориво?	43
5. Ерозията на почвата помрачава бъдещето ни	52
6. Върхът в недостига на вода и храна	64
7. Зърнените добиви започват да остават на същото равнище	79
8. Повишаващи се температури, растящи продоволствени цени	91
9. Китай и предизвикателството на соята	101
10. Глобалната треска за земя	110
11. Можем ли да предотвратим продоволствения срив?	123
Азбучен показалец.....	134
Благодарности	143
За автора.....	148

*В памет на
Блондийн Грейвли
1944-2012*

Предговор

Започнахме работата по тази книга през пролетта на 2012 г., времето за засаждане на царевица. Американските фермери засяха 39 млн. хектара — рекорд за последните 75 години. Топлината на ранната пролет даде на посевите добро начало. Анализаторите предвиждаха най-голямата до сега реколта.

САЩ са най-големият в света производител и износител на царевица. На царевицата се падат четири пети от зърнената реколта в страната. В международен план американската царевична реколта надхвърля реколтата от ориз и пшеница в Китай, взети заедно. Докато пшеницата и оризът са водещите в света продоволствени култури, царевицата изцяло преобладава при използването на зърно за фураж в животновъдството и птицефермите.

Американските царевични посеви са толкова чувствителни, колкото и продуктивни. Водолюбиво и бързо растящо растение, царевицата е уязвима както на топлина, така и на суша. При високи температури царевичното растение, което обикновено е много продуктивно, изпада в термичен шок.

Когато пролетта премина в лято, в американския Царевичен пояс термометърът започна да се движи нагоре. В Сейнт Луис, щата Мисури, южната част на Царевичния пояс, температурите в края на юни и началото на юли достигаха над 38 градуса по Целзий 10 дни подред. Целият Царевичен пояс беше покрит с дехидратираща топлина. А лятото едва започваше.

Температурите се повишаваха, но дъжд не валише. Съчетанието на рекордни или почти рекордни температури и слаби

валежи изсушаваше почвите. Седмичните карти на засушаването, публикувани от университета в Небраска, показваха засегнати от суша райони във все по-голяма част на страната, докато, в началото на юли, тези области обхванаха целия Царевичен пояс. Равнището на почвената влага в Царевичния пояс беше най-ниската, отбелязвана някога.

Температурата, валежите и сушата са непреки индикатори за условията за растеж на културите, а американското Министерство на земеделието всяка седмица публикува доклади за актуалното състояние на царевичните посеви. Тази година първите доклади бяха обещаващи. На 4 юни 72 на сто от американските царевични насаждения бяха оценени от добри до отлични — силна първоначална оценка. Но на 11 юни добри и отлични бяха само 40 процента. Останалите 60 на сто бяха от много лошо до задоволително състояние. А състоянието на посевите продължаваше да се влошава.

Дори през няколко месеца по работата върху тази книга започнахме да забелязваме как по-крайните климатични условия, които настъпват с измененията на климата, могат да повлияят на продоволствената сигурност. Между началото на юни и средата на юли цените на царевичата нараснаха с една трета. Въпреки че светът се надяваше на добра реколта в САЩ, за да попълни опасно намалелите зърнени запаси, това като че ли нямаше да се случи.

През тази стопанска година световните остатъчни запаси от зърно ще намалее още повече, което ще направи продоволствената ситуация още по-несигурна. Цените на продоволствието, които вече са високи, ще се повишат още, вероятно до рекордни равнища.

Влошава се не само текущото продоволствено положение, но и самата световна продоволствена система. През 2008 г. видяхме първите признаци, последвани от рязко удвояване на световните цени на зърното. С повишаването на цените на зърното в света страните износителки започнаха да ограничават износа, за да поддържат въгрешните си цени ниски. В резултат на това настъпи паника сред правителствата на

страните вносителки. Някои от тях започнаха да купуват или да наемат земи в други държави, където да произвеждат продоволствие за себе си.

Добре дошли в новата геополитика на недостиг на продоволствие. Със засилването на натиска върху продоволствениите запаси ние се придвижваме към нова продоволствена ера, в която всяка страна е сама за себе си.

Светът има сериозен проблем на продоволствения фронт. Но няма признаци, че политическите лидери са разбрали мащабите на това, което се случва. Напредъкът в намаляването на глада през последните години беше преобърнат. Сега изхранването на гладните в света зависи от нови политики по населението, енергията и водите. Докато не възприемем бързо новите политики, задачата за изкореняването на глада си остава нерешена.

Целта на тази книга е да помогне на хората да осъзнаят, че времето изтича. Светът може би е много близо до неуправляем недостиг на продоволствие, отколкото повечето хора си дават сметка. Той се характеризира с увеличаване на цените на храните, разпространяващи се продоволствени безредици и в крайна сметка — политическа нестабилност. Тази книга е опит на екипа на Института по политиката за Земята да привлече общественото внимание към предизвикателството, пред което всички сме изправени, и да го подтикне към действия.

Лестър Р. Браун
Юли 2012

Институт по политиката за Земята
1350 Connecticut Ave. NW, Suite 403
Washington, DC 20036
Phone: (202) 496-9290
epi@earth-policy.org
www.earth-policy.org

Бележки, данни и допълнителна информация могат да бъдат намерени на страницата на издателството, www.papertiger-bg.com, и на страницата на Института по политиката за Земята, www.earth-policy.org

Продоволствието – слабото звено

Светът се намира в ерата на преход от изобилие към недостиг на продоволствие. През последното десетилетие световните зърнени запаси са спаднали с една трета. Цените на продоволствието са се увеличили повече от двойно, предизвиквайки треска за земи в световен мащаб и възвестявайки нова геополитика на продоволствието. Прехраната е новият нефт. Земята е новото злато.

Рязкото повишаване на световните цени на зърното между 2007 и 2008 г. доведе до огладняването на много повече хора от когато и да било в историята. То предизвика редица гладни протести и бунтове. В Тайланд оризът стана толкова ценен, че фермерите започнаха да охраняват узрялата реколта през нощта. В Египет се стигна до шест смъртни случая след сбивания на дългите опашки за субсидиран от държавата хляб. В ударената от бедността Хаити няколкодневните бунтове доведоха до смъртта на пет души и принудиха министър-председателя да подаде оставка. В Мексико правителството даде сигнал за тревога, когато големи тълпи от протестиращи за царевични питки излязоха на улицата.

След удвояването на световните цени на зърното между 2007 и средата на 2008 г., по време на рецесията те леко спаднаха, но спадът беше краткотраен. Три години по-късно ви-

соките цени на продоволствието спомогнаха за началото на Арабската пролет.

Навлизаме в нов свят на растящи цени на продоволствието и разширяване на глада. От страната на търсенето в уравнението на прехраната прирастът на населението, увеличаващото се богатство и превръщането на продоволствие в гориво за коли се съчетават и издигат потреблението на рекордни равнища. От страната на предлагането изключителната почвена ерозия, растящият недостиг на вода и повишаващите се температури на планетата затрудняват разширяването на производството. Докато не успеем да преобърнем тези тенденции, цените на продоволствието ще продължават да растат, гладът ще продължава да се разпространява и в крайна сметка ще пострада социалната ни система. Можем ли да преобърнем тенденциите навреме? Дали продоволствието е слабото звено на нашата цивилизация от началото на 21 век, както е било при по-ранните цивилизации, чиито археологически останки изучаваме сега?

Усложняването на продоволствената ситуация в света контрастира силно с последната половина на 20 век, когато преобладаващите проблеми на селското стопанство бяха свръхпроизводството, огромните зърнени излишъци и достъпът до пазари на износителите на зърно. През този период светът на практика имаше два резерва — големи запаси от зърно до новата реколта (количествата в хамбарите при започването на следващата жътва) и големи площи обработваема земя, оставени на угар по американските земеделски програми, за да се избегне свръхпроизводството. Когато световните добиви бяха добри, САЩ можеха да оставят на угар повече земи. Когато бяха ниски, земята се връщаше в производството. Излишният капацитет за производство се използваше за поддържане на стабилността на световните зърнени пазари. Големите запаси от зърно бяха облекчаващ фактор при провал на реколтите в света. Когато например през 1965 г. индийските мусонни валежи бяха недостатъчни, САЩ изпратиха една пета от житната си реколта в Индия, за да предотвратят потен-

циалния масов глад. И тъй като имаше обилни запаси, това не оказва голямо влияние върху световните цени на зърното.

Когато този период на продоволствена сигурност започна, населението на света беше 2,5 милиарда. Днес то е 7 милиарда. От 1950 до 2000 г. имаше случайни повишения на цените на зърното в резултат на свързани с времето явления, като например тежки засушавания в Русия или интензивни топлинни вълни в американския Среден запад. Но тяхното влияние върху цените беше краткотрайно. В рамките на около година нещата се връщаха в нормата. Съчетанието от изобилни запаси и земи на угар направи този период един от най-сигурните в световната продоволствена история. Но той не продължи дълго. Към 1986 г. стабилно растящото световно търсене на зърно и неприемливо високите бюджетни разходи доведоха до изоставяне на американската програма за оставяне на земи на угар.

Днес САЩ имат известно количество земи на угар по Програмата за опазване на почвите, но тя е за площи, които са крайно податливи на ерозия. Дните, когато продуктивна земя можеше бързо да бъде върната в производство, отминаха.

От самото начало на земеделието запасите до следващата реколта са били основен индикатор за продоволствената сигурност. Целта на фермерите по света е да произведат достатъчно зърно, което не само да стигне до следващата реколта, но и да остане комфортен запас. От 1986 г., когато загубихме буфера на земите на угар, до 2011 г. годишните световни запаси от зърно възлизаха средно на 107 дни потребление.

Този облекчаващ сигурността фактор също не продължи дълго. След 2001 г. запасите от зърно намаляха рязко, тъй като световното потребление превишава производството. От 2002 до 2011 г. те възлизат на само 74 дни потребление — спадане с една трета. Един безпрецедентен период в световната продоволствена сигурност завърши.

Когато през 2007 г. световното предлагане на зърно се сви, в САЩ нямаше земи на угар, които бързо да бъдат върнати в производството, нямаше и излишни запаси от зърно,

на които да се разчита. За две десетилетия светът загуби и двата си облекчаващи сигурността фактора.

Сега светът живее от година за година, като все се надява да произведе достатъчно, за да покрие нарастването на търсенето. Навсякъде фермерите се стремят с всички средства да бъдат в крак с ускорения ръст на търсенето, но не им е лесно да го правят.

Днес изкушението за страните износителки да ограничат износа, за да забавят ръста на вътрешните цени на продоволствието, е по-голямо от когато и да било. При още един голям скок на цените на зърното можем да станем свидетели на провал на световната система за осигуряване на продоволствие. Ако държавите се поддадат на изкушението да ограничат износа, някои страни вносителки с ниски доходи може да не са в състояние да внесат каквото и да било зърно. Кога може да се случи това? Не говорим за далечното бъдеще. Това може да стане по всяко време.

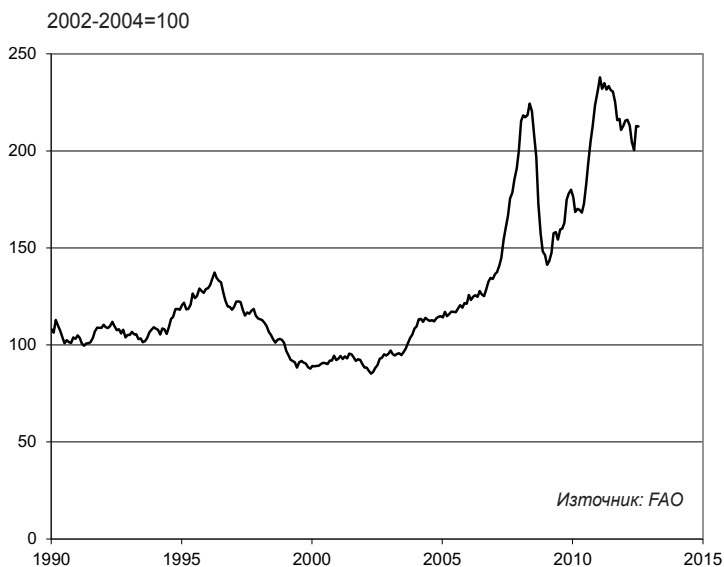
Недостигът на продоволствие е подкопал ранните цивилизации. Шумерите и майте са само две от ранните цивилизации, които, както изглежда, са западнали, защото са вървели по земеделска траектория, която е била неустойчива. При шумерите повишаването на равнището на засоленост на почвата в резултат на грешка при планирането на иначе изключителната им напоителна система в крайна сметка проваля продоволствената им система и така — цивилизацията им. При майте почвената ерозия е един от ключовите фактори за провал, както е било и при други ранни цивилизации. Ние също вървим по такъв път. Докато шумерите са страдали от повишените равнища на засоленост на почвата, нашето съвременен земеделци страда от повишените равнища на въглероден двуокис в атмосферата. И подобно на майте ние също не управляваме добре земите си и създаваме рекордни загуби на почва заради ерозията.

Докато упадъкът на ранните цивилизации може да бъде сведен до една или вероятно до две екологични тенденции като обезлесяване и почвена ерозия, които са подкопали про-

изводството им на продоволствие, сега ние трябва да се справяме с няколко. Освен пред най-тежката почвена ерозия в човешката история, ние сме изправени и пред нови тенденции като изчерпване на водоносните пластове, спиране или намаляване на растежа на добивите на зърно в повечето напреднали земеделски страни, повишаващи се температури.

На този фон не е изненадващо, че Индексът на продоволствените цени на ООН през юни 2012 г. беше 201, два пъти по-висок от базовото равнище 100 през 2002-2004 година. (Вж. Графика 1-1.) За повечето американци, които харчат средно 9 на сто от доходите си за храна, това не е много. Но за потребителите, които харчат 50-70 процента от доходите си за храна, удвояването на цените на продоволствието е сериозен проблем. Те нямат голяма свобода на действие да компенсират това нарастване на цените просто като харчат повече.

Близко свързано с намаляването на запасите от зърно и повишаването на цените на продоволствието е разпространява-

Графика 1-1. Месечен световен индекс на продоволствените цени, януари 1990 – август 2012 г.

нето на глада. През последните десетилетия на миналия век броят на гладните хора в света беше намалял и през 1997 г. спадна до 792 милиона. След това започна да расте и стигна до 1 милиард. За съжаление, ако продължаваме с обичайния бизнес, броят на гладуващите ще продължи да се увеличава.

Тези, които са в капана на ниските доходи и растящите цени на храните, са принудени да ядат по-малко. По-голямата част от близо 1 милиард души, които хронично гладуват или са недохранени, живеят на индийския подконтинент или в Африка на юг от Сахара. Навсякъде има отделни огнища на глад, но това са двата региона, където гладът е широко разпространен. Индия, която сега има процъфтяваща икономика, би трябвало да преживява период на намаляване на броя на гладните и недохранените. Но това не е така, главно защото повишаването на доходите на бедните не може да върви в крак с ръста на цените на продоволствието.

В един гладен свят най-много страдат децата. Растящите цени на храните оставят милиони деца опасно гладни. Част от тях са толкова слаби, че не могат да стигнат до училището. Някои са лишени толкова много от хранителни вещества, че физическото и умственото им развитие е спряло. Нито ние, нито те ще разберат някога какъв би могъл да бъде човешкият им потенциал. Цената на това положение ще стане видна през идващите десетилетия.

В резултат на хроничния глад 48 на сто от всички деца в Индия са със забавено физическо и умствено развитие. Височината и теглото им са под нормите и вероятният им коефициент им на интелигентност е средно с 10-15 точки по-нисък в сравнение с добре хранените деца.

В началото на 2012 г. Адам Носитър писа в „Ню Йорк таймс“ за влиянието на високите цени на продоволствието в ДР Конго, страна, в която гладът е нещо обичайно. Интервюирайки обикновени семейства в Киншаса, той е забелязал, че преди три години всеки се е хранил поне веднъж на ден. Но днес дори семейства с двама работещи родители често не могат да си позволят да ядат всеки ден. В много домакинства

вече е даденост, че някои дни ще бъдат без храна, дни, в които няма да ядат изобщо. Избирането на дни през седмицата, в които няма да се хранят, е нещо обичайно.

Международната благотворителна организация „Спасете децата“ е поръчала подробно проучване в пет държави — Индия, Пакистан, Нигерия, Перу и Бангладеш, за да установи как хората се справят с растящите цени на продоволствието. Наред с другото те са научили, че 24 на сто от семействата в Индия сега имат ден без храна. За Нигерия това число е 27 на сто, за Перу — 14 процента. Размерът на семейството играе важна роля за глада. Почти една трета от големите семейства във всички изследвани страни имат дни без храна.

Исторически е имало два източника на ръста на потреблението на храни. По-старият от тях е прирастът на населението. Всяка година светът се увеличава с 80 милиона души. Довечера на масата за хранене ще има 219 000 души, които миналата вечер не са били там. Много от тях ще останат с празни чинии. Утре вечер ще има още 219 000 души. Неумолимият прираст на населението оказва изключителен натиск върху местните поземлени и водни ресурси в много страни и е трудно, ако не и невъзможно фермерите да поддържат темпото.

Вторият източник на растящото търсене на зърно са потребителите, които се придвижват нагоре по хранителната верига. С повишаването на доходите в развитите страни след Втората световна война хората започнаха да консумират повече зърноемки животновъдни и птичи продукти: месо, мляко и яйца. Днес, с бързото нарастване на доходите в новите икономики, там по същия начин поне 3 милиарда души се придвижват нагоре по хранителната верига. Най-голямата концентрация на нови потребители на месо е в Китай, който сега консумира два пъти повече месо, отколкото САЩ.

Днес има и трети източник на търсене на зърно — автомобилите. Дестилационните заводи използват зърно за производството на етанол за коли — дейност, която е концентрирана в САЩ и се разви главно след 2005 година. През 2011 г. САЩ са прибрали близо 400 милиона тона зърно. От него

127 милиона тона (32 процента) са отишли в дестилационните заводи.

При този внушителен промишлен капацитет за превръщане на зърно в автомобилно гориво сега цената на зърното е по-близко свързана с цената на нефта от когато и да било преди. С повишаването на цената на нефта превръщането на зърно в етанол става по-рентабилно. Това отваря път на конкуренция за зърнената реколта между богатите собственици на 1 милиард автомобили в света и най-бедните хора на планетата.

Прирастъг на населението, повишаването на консумацията на животновъдна и птицевъдна продукция и използването на зърно за гориво, взети заедно, повишиха световния ръст на световното потребление на зърно от средно 21 млн. тона годишно от 1990 до 2005 г. на 45 млн. тона годишно за периода 2005-2011 година. Почти за една нощ годишното потребление на зърно се удвои.

Във време, когато световните фермери са изправени пред това рекордно търсене на продоволствие, те продължават да се борят с традиционни заплахи за производството като почвената ерозия. Но сега те виждат три нови предизвикателства на производствения фронт. Първо, водоносните пластове се изчерпват и напоителните кладенци започват да пресъхват в 18 държави, в които, взети заедно, живее половината от световното население. Второ, в някои от най-напредналите аграрни страни добивите на ориз и пшеница от декар, които няколко десетилетия се увеличаваха стабилно, вече започват да се задържат на едно равнище. И, трето, температурите на земята се повишават, заплашвайки да разрушат световното земеделие по страховити начини.

Страните, в които водоносните пластове спадат и се изчерпват, включват големите три производители на зърно — Китай, Индия и САЩ. Данните на Световната банка за Индия показват, че 175 милиона души се изхранват със зърно, произведено чрез свръхизпомпване на води. Собствените ми оценки за Китай са, че там чрез свръхизпомпване на води се

изхранват 130 милиона души. В САЩ поливните площи се свиват във водещи земеделски щати като Калифорния и Тексас, тъй като водоносните пластовете са изчерпани и водата за поливане се отклонява към градовете.

Второ, след няколко десетилетия повишаващи се зърнени добиви някои от най-напредналите земеделски държави са стигнали до „стъкления таван“ — граница, която не е широко осъзната. Добивите от ориз в Япония, която преди повече от век стана първата страна, започнала постоянен ръст на продуктивността на земята, не са се увеличавали от 17 години. Както в Япония, така и в Южна Корея, добивите са спрели на малко под 5 тона от хектар. Китайските добиви от ориз, повишаващи се бързо през последните десетилетия, сега са близко до тези в Япония. Ако Китай не може да повиши добивите си над японските, а не изглежда вероятно това да стане, тогава застоят и там също е неизбежен.

Подобно е положението и при добивите от пшеница. Във Франция, Германия и Великобритания — трите водещи производители на жито в Западна Европа — повече от десетилетие те не растат. Своя „стъклен таван“ при зърнодобива скоро ще достигнат и други напреднали страни.

Третото ново предизвикателство за фермерите е глобалното затопляне. Масштабното изгаряне на изкопаеми горива повишава равнището на въглероден двуокис в атмосферата, повишава земните температури и уврежда климата. Сега този процес е във възходящо състояние. Исторически, когато е имало крайно климатично явление — интензивна топлинна вълна или суша — знаехме, че това е временно и до следващата жътва нещата ще се върнат към нормата. Сега няма „норма“, към която да се върнем, и оставяме фермерите да гледат към бъдещето с риск.

Високите температури могат да намалят добивите от културите. Според широко използваното правило при всеки 1 градус по Целзий нарастване на температурите по време на сезона на растежа фермерите могат да очакват 10-процентен спад на добивите от зърно. Исторически проучвания на вли-

янието на температурите върху добивите от царевица и соя в САЩ са установили, че повишаване на температурите с 1 градус по Целзий намалява зърнените добиви със 17 процента. И ако светът продължава с обичайния бизнес, без да успее да се справи с климатичния проблем, през този век земните температури могат като нищо да се повишат с 6 градуса по Целзий.

През последните години световните запаси от зърно до нова реколта са били малко над 70 дни, което в края на 20 век се приемаше за желания минимум. Сега зърнените запаси трябва да отчитат влиянието върху добивите на по-високите температури, по-интензивните засушавания и топлинни вълни. Въпреки че не е просто да се даде количествена оценка на влиянието върху добивите на всяка от тези свързани с климата заплахи, ясно е, че всяка от тях може да свие добивите и потенциално да създаде хаос на световния зърнен пазар. За да се намали рискът, стокови запаси, равни на 110 дни потребление, биха осигурили много по-безопасно равнище на продоволствена сигурност.

Въпреки че говорим за ценови пикове при храните, това, което започва да се забелязва, е постоянно повишаване на цените на продоволствието. Този процес вероятно ще продължи, докато не успеем да преобърнем някои от тенденциите, които го предизвикват. Всички застрашаващи тенденции са предизвикани от хората, но дали ще успеем да ги преобърнем, предстои да се види.

Осигуряването на продоволствие се влошава и геополитиката на прехраната бързо засенчва геополитиката на нефта. Първите признаци за безпокойство се появиха през 2007 г., когато световното производство на зърно спадна под търсенето. Цените на зърното и на соята започнаха да растат и към средата на 2008 г. се удвоиха. В отговор много страни износителки се опитаха да обуздаят растящите вътрешни цени, като ограничиха износа. Сред тях бяха Русия и Аржентина — две водещи износителки на пшеница. Виетнам, световен износител номер две на ориз, забрани износа изцяло в първите ме-

сеци на 2008 година. Няколко други по-малки производители на зърно също ограничиха износа си.

При положение, че ключови доставчици ограничиха или забраниха износа, сред страните вносителки настъпи паника. Като не можеха повече да разчитат на пазарите за зърно, няколко държави се опитаха да договорят дългосрочни споразумения за зърно със страни износителки. Филипините, които изпитват хроничен дефицит на ориз, се опитаха да договорят тригодишно споразумение с Виетнам за 1,5 милиона тона ориз годишно. Делегация от йеменци пътува до Австралия с подобна цел за пшеница, но нямаше късмет. На пазара на продавачите износителите не бяха склонни да поемат дългосрочни ангажименти.

Страхувайки се, че може да не са в състояние да купят необходимото им зърно от пазара, някои от най-богатите държави начело със Саудитска Арабия, Китай и Южна Корея предприеха необичайната стъпка да купуват или да наемат за дълъг срок земя в други страни, където да отглеждат продоволствие за себе си. От тогава броят на тези придобивания на земи бързо се увеличи. По-голямата част от тях са в Африка. Сред основните направления на ловците на земи са Етиопия, Судан и Южен Судан. Във всяка от тези страни милиони хора оцеляват с хранителни помощи от Продоволствената програма на ООН.

Към средата на 2012 г. бяха сключени или са в процес на договаряне стотици сделки за придобиване на земи, като някои от тях надхвърлят 400 000 хектара. Един анализ на Световната банка от 2011 г. на това „заграбване на земи“ съобщава, че става дума за най-малко 57 милиона хектара — площ, която надхвърля земите с царевица и пшеница в САЩ, взети заедно. Тази атака за придобиване на земи се превърна в треска за земи, при която правителства, земеделски фирми и частни инвеститори се стремят към контрол върху земи, където и да ги намерят. Такива придобивания включват обикновено и права върху води, което означава, че заграбването на земи потенциално засяга и държавите по долното течение на реките. Вода-

та, изтеглена от горната част на басейна на Нил за напояване на новите посеви в Етиопия, Судан или Южен Судан например, сега няма да достига до Египет. Това ще промени деликатната политика за водите на Нил, като добави нови страни, с които Египет трябва да се конкурира за вода.

Потенциалът за конфликт е висок. Много от поземлените сделки са сключени тайно и през повечето време тези земи вече са били обработвани от селяните, когато са били продадени или наети. Често хората, обработващи тези земи, нито са питани, нито са информирани за новите споразумения. И тъй като селяните в много от развиващите се страни обикновено нямат официални документи за земята, фермерите, които загубят участъците си, обикновено не получават подкрепа, за да заведат дело в съда.

Резултатът от всичко това е, че за световните фермери става много по-трудно да вървят в крак с растящото търсене на зърно в света. Световните зърнени запаси спаднаха преди десетилетие и не сме в състояние да ги възстановим. Ако не го направим, можем да очакваме, че при следващата слаба реколта цените на продоволствието ще набъбнат, гладът ще се засили и ще се разпространят бунтовете за храна. Навлизаме във време на хроничен недостиг на продоволствие, което води до засилване на надпреварата за контрол върху поземлени и водни ресурси — накратко, нова геополитика на продоволствието.